

Název modulu	VYUŽÍVÁNÍ VYBRANÝCH PROSTŘEDKŮ ALTERNATIVNÍ A AUGMENTATIVNÍ KOMUNIKACE V PŘEDŠKOLNÍM VZDĚLÁVÁNÍ II	Kód S 10	Určeno: PP v předškolním vzdělávání
Obsah - podrobný přehled témat výuky a jejich anotace			
I. Výukový blok			
Teorie: 5 hodin			
Praxe: 3 hodiny			
Obsah: Význam a způsob vstupní diagnostiky, Nastavení slovní zásoby, Příprava vhodného prostředí, Přehled komunikačních materiálů			
II. Výukový blok			
Teorie: 4 hodiny			
Praxe: 4 hodiny			
Obsah: Jak začít, Den v MŠ, Programy pro tvorbu AAK materiálů, Komunikační aplikace a nástroje pro tablety			
III. Výukový blok			
Teorie: 3 hodiny			
Praxe: 5 hodin			
Obsah: Předčtenářská gramotnost, Modelování komunikace, Řízená příprava závěrečné práce, Samostatná tvorba AAK materiálů dle zadání a vlastního výběru; společné zhodnocení a zpětná vazba lektora.			
Teoretická část			
1. Význam a způsob vstupní diagnostiky dítěte s NKS			
Metody ke zjištění aktuálního způsobu komunikace dítěte, abychom mohli lépe určit a nastavit strategie, které pomohou k rozvoji komunikace a řeči. Zadání domácího úkolu - zhodnocení komunikačních schopností typového dítěte dle dotazníku.			
2. Slovní zásoba			
Význam výběru slovní zásoby. Tematická a jádrová slovní zásoba - definice, seznamy a ukázky. Důvody užívání jádrové slovní zásoby, příklady. Možnosti zařazení jádrové slovní zásoby do tištěných komunikačních materiálů a elektronických pomůcek. Možnosti zavádění jádrové slovní zásoby do praktické komunikace. Význam gest a znaků.			
3. Příprava prostředí, strukturalizace a vizualizace			
Připravené prostředí mateřské školy jako základ pro rozvoj komunikace.			

4. Druhy komunikačních materiálů

Praktická ukázka materiálů (druhy komunikačních tabulek, komunikační sety ke hrám, komunikační pomůcky s hlasovým výstupem atd.)

5. Jak začít

Příklad práce se skupinou začátečnických uživatelů AAK, kazuistika

6. Den v mateřské škole

Jak rozvíjet komunikaci v konkrétních situacích v MŠ během celého dne.

7. Programy pro tisk AAK materiálů

Přehled dostupných počítačových programů i online šablon v češtině.

8. Komunikační aplikace pro tablety

Přehled dostupných aplikací v češtině.

9. Předčtenářská gramotnost

Využití dětské literatury pro rozvoj AAK, adaptované a přizpůsobené dětské knížky - proč a jak.

10. Modelování komunikace

Co je modelování, jeho význam (přirozenost, užívání mluvené řeči společně s pomůckou, paralela učení se řeči u zdravého dítěte, přirozený "návod" pro dítě, jak AAK užívat).

Techniky modelování komunikace. Video.

Praktická část

1. Praktické cvičení na určení úrovně komunikace konkrétního dítěte podle zadaných otázek, společné zhodnocení domácí práce, sdílení příkladů dobré praxe.

2. Cvičení s předem připravenou komunikační tabulkou.

3. Cvičení na vytváření slovní zásoby pro modelovou situaci.

4. Příprava slovní zásoby pro konkrétní situace během dne v MŠ, modelování komunikace - společná tvorba slovní zásoby a identifikace situací během dne v MŠ, které jsou vhodné ke komunikaci, modelování komunikačních situací.

5. Praktický zácvik v používání jednoho z programů pro tisk AAK pomůcek ovládnutí základních funkcí programu pro tvorbu komunikačních tabulek nebo kartiček, práce se šablonami.

6. Praktický zácvik v používání jedné z aplikací pro tablet,

ovládání základních funkcí aplikace pro přípravu komunikačních mřížek.

7. Závěrečná praktická práce: Výroba komunikačního materiálu pro konkrétní situace

v počítačovém programu nebo vytvoření komunikačních mřížek v AAK aplikaci pro tablet – účastníci s podporou lektorek vytvoří ucelený materiál, který bude vhodný k tisku nebo k přímé komunikaci přes tablet. Společné zhodnocení.

Forma	Teoreticko-praktická	T 12 hod.	P 12 hod.
--------------	----------------------	-----------	-----------

Teoretická část se střídá s praktickou – na jednotlivá teoretická témata navazují bezprostředně praktická cvičení. Na závěr celého školení je zařazen čtyřhodinový blok závěrečné praktické práce.

Aktivizující výklad, diskuse společná i skupinová, videoukázky, ukázky pomůcek a počítačových programů.

Skupinová i individuální práce s modelovými komunikačními materiály, vytváření konkrétních pomůcek a slovní zásoby využitelné v praxi MŠ.

Vzdělávací cíl:

- Účastníci prohloubí své znalosti o možnosti využití konkrétních alternativních a augmentativních komunikací u dětí s NKS.
- Účastníci získají poznatky jak sestavit slovní zásobu pro dítě s NKS v prostředí MŠ a jak ji účinně modelováním zavádět do komunikace v každodenních situacích.
- Účastníci prohloubí své znalosti o jazykovém vývoji a rozvoji předčtenářské gramotnosti dětí s NKS.
- Účastníci se seznámí se základy práce s programy a aplikacemi pro vytváření komunikačních materiálů.

Absolvent si prohloubí profesní kompetence v oblasti alternativní a augmentativní komunikace u dětí s NKS v předškolním vzdělávání.

Hodinová dotace celkem: 24 hodin

Upřesnění cílové skupiny: pedagogičtí pracovníci škol a školských zařízení v předškolním vzdělávání, především učitelé MŠ

Plánované místo konání: učebny NPI ČR, krajská Centra podpory NPI

Jmenný přehled lektorů:

Mgr. Bečvářová Gabriela
Mgr. Braťková (Košťálová) Nikola
Mgr. Höfnerová Klára
Mgr. Hojná Tereza
Mgr. Jehličková Jiřina
PhDr. Nosková Helena
Mgr. Novotná Lenka

Mgr. Pukl Marek
Mgr. Říhová Lenka (prvolektor a tvůrce modulu)
Mgr. Šarounová Jana (prvolektor a tvůrce modulu)
Mgr. Štefková Kateřina
Mgr. Taušková Martina
Mgr. Vavřincová Jana

Odborný garant: doplní kmenová činnost NPI

Materiální a technické zabezpečení: např. dataprojektor, PC, flipchart, fixy, psací potřeby, komunikační pomůcky, notebooky/tablety, spec. software, např. program InPrint 3, program Symwriter 2, aplikace Book Creator (výčet vhodných programů a aplikací v prezentaci k modulu)

Vyhodnocení:

Diskuze a zpětná vazba účastníků

Evaluační dotazník účastníků

Zpracování návrhu diagnostiky komunikačních schopností, návrhu slovní zásoby, společný rozbor

Zpracování materiálu pro tisk nebo pro komunikaci pomocí doporučeného programu či aplikace na tabletu/PC

Použité zdroje:

DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník: [terminologický a výkladový]*. 3., upr. a rozš. vyd. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 2007. Logopaedia clinica. ISBN 978-80-902536-6-7

FRASER, Dorothy. In Sdílíme iSEN www.i-sen.cz [online]. Dostupné z <https://www.i-sen.cz/clanky/komunikace/komplexni-komunikacni-a-organizacni-system-1-cast>. Dostupné z <https://www.alternativnikomunikace.cz/soubor-material-pro-oceneni-urovne-skoly-z-hlediska-komunikace-z-prednasky-d-fraser-216-.pdf>

HERZÁNOVÁ, Bohdana, Lenka GWOŽDŽOVÁ, Lucie LAUDOVÁ, Květa STAŇKOVÁ a Jana ŠAROUNOVÁ. *Augmentativní a alternativní komunikace: program Dorozumívání a Ruce: metodika výuky a používání znaků DaR*. Praha: Speciálně pedagogické centrum pro děti a mládež s vadami řeči se zaměřením na augmentativní a alternativní komunikaci, 2021. ISBN 978-80-270-8942-0.

KIRSTEN, Jane. [online]. In OTR, QIAT ListServe [cit. 4. 4. 2011]. Dostupné z <https://www.assistiveware.com/learn-aac/roadblock-give-up-too-soon>

ŠAROUNOVÁ, Jana. *Metody alternativní a augmentativní komunikace*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0716-0

Vstupní formulář, adapted from the work of Amy Weatherby (1995) and Kathleen Quill (1995) by the Bridge School. Úprava a překlad pro české prostředí Lenka Říhová. In Sdílíme iSEN www.i-sen.cz [online]. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z <https://www.i-sen.cz/clanky/komunikace/komplexni-komunikacni-a-organizacni-system-1-cast>

Communication matrix. [online]. In www.communicationmatrix.org. [cit. 2021-10-11]. Dostupné z

<https://www.communicationmatrix.org/>

Podporovaná řečová stimulace [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z:

<https://youtu.be/rGqiYCVQ3l0>

Doporučená literatura:

BONDY, Andy a Lori FROST. *Vizuální komunikační strategie v autismu*. Praha: Grada, 2007. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-2053-1.

DVOŘÁK, Josef. *Logopedický slovník: [terminologický a výkladový]*. 3., upr. a rozš. vyd. Žďár nad Sázavou: Logopedické centrum, 2007. Logopaedia clinica. ISBN 978-80-902536-6-7

FRASER, Dorothy, dostupné z <https://www.alternativnikomunikace.cz/soubor-material-pro-oceneni-urovne-skoly-z-hlediska-komunikace-z-prednasky-d-fraser-216-.pdf>

HEMZÁČKOVÁ, Krista a Libuše KUBOVÁ. *Čteme obrázky: komunikační systém tvořený návodnými kresbami: procesní schémata*. Praha: Parta, 2011. ISBN 978-80-7320-055-8.

HERZÁNOVÁ, Bohdana, Lenka GWOŽDŽOVÁ, Lucie LAUDOVÁ, Květa STAŇKOVÁ a Jana ŠAROUNOVÁ. *Augmentativní a alternativní komunikace: program Dorozumívání a Ruce: metodika výuky a používání znaků DaR*. Praha: Speciálně pedagogické centrum pro děti a mládež s vadami řeči se zaměřením na augmentativní a alternativní komunikaci, 2021. ISBN 978-80-270-8942-0.

JANOVCOVÁ, Zora. *Alternativní a augmentativní komunikace: učební text*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3204-9.

KNAPCOVÁ, Margita. *Výměnný obrázkový komunikační systém VOKS*. Praha: Institut pedagogicko-psychologického poradenství ČR, 2005. ISBN 80-86856-07-0

KUBOVÁ, Libuše. *Piktogramy: metodická příručka: [učebnice pro učitele pomocných škol a přípravných stupňů pomocných škol]*. Praha: Tech-market, 1997. ISBN 80-86114-00-7..

KUBOVÁ, Libuše a Renata ŠKALOUDOVÁ. *Řeč rukou: komunikační systém tvořený znaky - Znak do řeči*. Ilustroval Milan VÍŠEK. Praha: Parta, 2012. ISBN 9788073201784.

LAUDOVÁ, Lucie, Augmentativní a alternativní komunikace. In ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-546-6

SKALOVÁ, Pavla Foster, Alena KUNOVÁ a Jana ŠAROUNOVÁ. *Jak si porozumět, domluvit se a společně si hrát: neverbální dítě v mateřské škole*. V Praze: Pasparta, 2021. ISBN 978-80-88290-73-5.

ŠKODOVÁ, Eva a Ivan JEDLIČKA. *Klinická logopedie*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-546-6.

ŠAROUNOVÁ, Jana. *Metody alternativní a augmentativní komunikace*. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-262-0716-0.

ŠAROUNOVÁ, J. *Možnosti využití augmentativní a alternativní komunikace při práci s žáky v základní škole speciální*. Praha: IPPP ČR, 2008. ISBN: 978-80-86856-37-7.

Doporučené internetové stránky v ČJ

www.alternativnikomunikace.cz [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z:
<https://alternativnikomunikace.cz/>

www.i-sen.cz [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.i-sen.cz/home>

Doporučené internetové stránky v AJ

www.assistiveware.com [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://www.assistiveware.com/>

www.aacinstitute.org [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://aacinstitute.org/>

www.callscotland.org.uk [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://callscotland.org.uk/>

www.communicationmatrix.org [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z:
<https://communicationmatrix.org/>

www.isaac-online.org [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://isaac-online.org/>

www.praacticalaac.org [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://praacticalaac.org/>

www.salttillo.com [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: <https://salttillo.com/>

www.widgit.com [online]. [cit. 2021-10-26]. Dostupné z: www.widgit.com/

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

*Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je kolektiv autorů NPI ČR (nástupnická organizace NÚV, projekt IPs APIV A v letech 2017 až 2022).
Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/) – Uveďte původ – Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.*